

IMPACT en Samen beslissen in de nefrologie

1 oktober 2024

Er is de afgelopen jaren veel gebeurd op het gebied van Samen beslissen in de nefrologie. Zeker wat betreft de belangrijke keuze voor een nierfunctievervangende behandeling. Toch valt er nog wel wat te verbeteren. Maar waar kunnen we ons dan het beste op richten? Hoe kunnen we nog meer bereiken?

Om deze vraag te beantwoorden heeft de NVN in 2022 een [inventarisatie](#) uitgevoerd. Enkele verbeterpunten konden we direct doorvoeren. Zo is er een nieuwe landingspagina op nieren.nl (www.nieren.nl/keuzehulpen) en een bijbehorende [flyer voor patiënten](#) gemaakt. Ook is de [handreiking](#) voor zorgverleners aangepast, zodat zij ook op de hoogte zijn van alle hulpmiddelen en hoe je deze kunt inzetten.

Maar waar moet op de langere termijn de focus liggen? Om dat te bepalen zijn vertegenwoordigers van diverse organisaties in de nefrologie¹ het afgelopen jaar met elkaar in gesprek gegaan. Zij verwachten in de komende jaren in de ziekenhuizen veel te kunnen bereiken op het gebied van Samen beslissen voor mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden. Specifiek in de vroegere stadia van nierschade en bij voorkeur aan de hand van uitkomsten, zoals nierfunctie en bloeddruk.

Vooralsamen met chronische nierschade stadium 3 en 4 bezoeken de nefrologie poliklinieken. Uit Nederlands onderzoek (do Ameral et al., 2021) blijkt dat een relatief groot deel van hen beperkte gezondheidsvaardigheden heeft: 38% van de patiënten in stadium 3 en 41% in stadium 4. Dat loopt op tot 50% in stadium 5. Onderzoek laat zien dat verminderde gezondheidsvaardigheden samengaan met een snellere verslechtering van de nierfunctie, maar dat er nog weinig interventies zijn die patiënten met verminderde gezondheidsvaardigheden ondersteunen in de eerdere stadia van nierziekte (Boonstra et al., 2020). Zelfmanagement, bijvoorbeeld op het gebied van leefstijl, en goede, wederkerige communicatie tussen patiënten en zorgverleners zijn essentieel om de gezondheidsuitkomsten voor mensen met verminderde gezondheidsvaardigheden te verbeteren (Boonstra et al. 2022).

In samenwerking met patiënten en zorgverleners heeft het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) de afgelopen jaren de interventie Grip op uw Nieren (GoN) ontwikkeld en getest (Boonstra et al. 2021). GoN bestaat uit een online en fysieke training voor zorgverleners, schriftelijke en digitale informatie voor patiënten en een gesprekskaart die de patiënt kan invullen vóór het consult (zie bijlage 1). Uit een procesevaluatie blijkt dat deze middelen goed aansluiten bij de behoeften en vaardigheden van zowel patiënten als zorgverleners.

In hetzelfde onderzoek is de effectiviteit van GoN getest met een interventie- en controlegroep. In de groep patiënten die GoN gebruikten nam het percentage patiënten met

¹ de Nederlandse Federatie voor Nefrologie (NFN), de Vereniging Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland, Dialyse & Nefrologie (V&VN), de Vereniging Maatschappelijk Werk Nefrologie (VMWN), de Diëtisten Nierziekten Nederland (DNN), het Landelijk Overleg NierTransplantatie (LONT), een Regionale Nierpatiëntenvereniging (RNV Midden Nederland) en de Nierpatiënten Vereniging Nederland (NVN). INVOLV begeleidde de bijeenkomsten.

een te hoge bloeddruk significant af. GoN had ook een significant effect op de communicatie tussen patiënten en zorgverleners. Zo werd bijvoorbeeld meer over leefstijl gesproken en werd meer ruimte gemaakt voor het verhaal van de patiënt. Zorgverleners pasten vaker communicatiestrategieën toe die nuttig zijn voor patiënten met verminderde gezondheidsvaardigheden (Boonstra, 2024).

Tot slot deden de onderzoekers een kosteneffectiviteitsanalyse op basis van het effect van GoN op de bloeddruk van de patiënt. Daaruit bleek dat, als de interventie volledig wordt geïmplementeerd in Nederland, dit mogelijk een kostenbesparing kan opleveren van € 28.616 en een winst van 0,37 QALY's per nierpatiënt gedurende de levensloop.

De organisaties in de nefrologie hebben besloten verdere stappen te ondernemen om Grip op uw Nieren landelijk beschikbaar te maken, door:

- Meer inzicht te krijgen in de onderliggende succesvolle mechanismen van de methodiek, zodat de aanpak nog gericht kan worden gemaakt;
- De methodiek beter in te bedden in het zorgproces;
- Een deel van de patiëntinformatie toegankelijker te maken, bijvoorbeeld met audiovisuele toevoegingen;
- Beheer en daarmee onderhoud van alle beschikbare materialen landelijk te beleggen, zodat de beschikbaarheid in de toekomst gegarandeerd is.

De komende tijd zetten de NFN, V&VN, NVN en UMCG zich in om deze stappen te realiseren. VMWN en DNN volgen de ontwikkeling op de voet, o.a. om de methodiek later aan te kunnen passen voor patiënten die dialyseren.

Literatuur

Boonstra MD, Reijneveld SA, Foitzik EM, Westerhuis R, Navis G, de Winter AF. How to tackle health literacy problems in chronic kidney disease patients? A systematic review to identify promising intervention targets and strategies. *Nephrol Dial Transplant*. 2020 Dec 22;36(7):1207–21.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33351936/>

Boonstra MD, Reijneveld SA, Navis G, Westerhuis R, de Winter AF. Co-Creation of a Multi-Component Health Literacy Intervention Targeting Both Patients with Mild to Severe Chronic Kidney Disease and Health Care Professionals. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021; 18(24):13354. <https://doi.org/10.3390/ijerph182413354>

Boonstra MD, Reijneveld SA, Westerhuis R, Tullius JM, Vervoort JPM, Navis G, de Winter AF. A longitudinal qualitative study to explore and optimize self-management in mild to end stage chronic kidney disease patients with limited health literacy: Perspectives of patients and health care professionals. *Patient Educ Couns*. 2022 Jan;105(1):88-104. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34024670/>

Boonstra, M. (2024). Strengthening communication and self-management: Health literacy interventions targeting kidney patients and health care professionals. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. University of Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.1073766916>

Gurgel do Amaral, M. S., Reijneveld, S. A., Geboers, B., Navis, G. J., & Winter, A. F. D. (2021). Low Health Literacy is Associated with the Onset of CKD during the Life Course. *Journal of the American Society of Nephrology*, 32(6), 1436-1443. <https://doi.org/10.1681/ASN.2020081155>